

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 325

van **BRECHT WARNEZ**

datum: 13 juni 2023

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Cultuurconnect - E-boekenproject

E-boeken hebben een significant belang gekregen in de moderne samenleving en hebben een positieve invloed op het leeslandschap. Ze bieden talloze voordelen die traditionele boeken niet kunnen evenaren. Ten eerste zijn e-boeken gemakkelijk toegankelijk via digitale apparaten zoals e-readers, tablets en smartphones, waardoor lezers altijd en overal hun favoriete boeken kunnen meenemen. Dit bevordert het gemak en de draagbaarheid van het lezen. Daarnaast kunnen e-boeken een enorme hoeveelheid boeken bevatten in een klein formaat, waardoor het mogelijk is om een hele bibliotheek in de palm van je hand te hebben. Bovendien bieden e-boeken vaak extra functies zoals zoekmogelijkheden, woordenboeken en notitie-opties, waardoor het leesproces interactiever en efficiënter wordt. Bovendien dragen e-boeken bij aan een duurzamere wereld, omdat er geen fysieke materialen nodig zijn voor productie en distributie, waardoor papier en energie worden bespaard. Al met al spelen e-boeken een belangrijke rol bij het bevorderen van leesgewoonten en het vergroten van de toegankelijkheid van boeken voor mensen over de hele wereld.

De Vlaamse overheid is via de beheersovereenkomst 2019-2023 die tussen de Vlaamse Gemeenschap en Cultuurconnect werd gesloten voor de reguliere werking, betrokken bij de uitwerking van het e-boekenproject. Cultuurconnect kreeg via de derde strategische doelstelling uit de overeenkomst (SD3) 'Lokale cultuuractoren beschikken over relevante en kwalitatieve bovenlokaal beheerde oplossingen voor hun digitale uitdagingen' die opdracht. Via de derde operationele doelstelling (OD3) ontwikkelt en beheert Cultuurconnect een Vlaamse e-boekendienst.

Na de activatie van de e-boekendienst voor hun bib, kunnen ontleners zich aanmelden in CloudLibrary met hun Mijn Bibliotheek-profiel. Ze zoeken, ontlenen en lezen e-boeken en audioboeken via CloudLibrary.

Leners kunnen twee boeken ontlenen, twee boeken reserveren en elk boek maximaal zes weken houden. Geen verlengingen, geen boetes. Ontleners worden verwittigd als hun uitleentermijn ten einde loopt. De ontleners kan het boek altijd vroeger teruggeven.

De e-boekendienst wordt aangestuurd door de stuurgroep Collectie en de werkgroep E-boeken. Zij beslissen hoe de beschikbare budgetten verdeeld worden over collectievorming, marketing, communicatie en innovatie. De collectievorming gebeurt door een team collectievormers uit de sector.

Uit het antwoord van de minister-president op schriftelijke vraag 304 van 11 april 2022 valt af te leiden dat er zeker een doelpubliek is voor het e-boekenproject. Het doelpubliek zal door de verdere digitalisering in de toekomst waarschijnlijk alleen maar toenemen. Het is dus uiterst interessant om de reikwijdte en draagkracht van dit project op te volgen.

Graag alle data in Excel beschikbaar stellen.

1. Uit de beheersovereenkomst die is gesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en Cultuurconnect blijkt dat jaarlijks 4.030.445 euro aan subsidies ter beschikking wordt gesteld aan Cultuurconnect.
 - a) Kan de minister-president het totale bedrag meedelen dat Cultuurconnect in het werkingsjaar 2022 heeft geïnvesteerd in het e-boekenproject?
 - b) Kan de minister-president aanvullend een onderverdeling maken voor de kostenposten in 2022? Graag vermelding van het budget dat gaat naar marketing en reclame, personeel, nieuwe licenties en IT-voorzieningen.
 - c) Kan de minister-president per provincie en per gemeente een overzicht geven van de investeringen in het ondersteunen van het e-boekenproject?
2. In de beheersovereenkomst staat vermeld dat Cultuurconnect onder de openbare bibliotheken een participatiegraad van 50% in het e-boekenproject moet realiseren. De minister-president verklaarde eerder in zijn antwoord op schriftelijke vraag nr. 304 van 11 april 2022 dat al 212 bibliotheken instapten in het project.

Kan de minister-president aangeven hoeveel en welke bibliotheken zich hebben aangesloten? Zo ja, graag de procentuele verhouding t.o.v. het totale aantal bibliotheken. Graag een overzicht per provincie met het jaar waarin ze zich aansloten.
3. Kan de minister-president voor het afgelopen jaar een overzicht geven van enerzijds het aantal personen dat zich inlogde op het e-boekenplatform en anderzijds van het aantal uitgeleende boeken? Kan hij de cijfers ook vergelijken met het jaar voordien?
 - a) Als er sprake is van een positieve trend, heeft de minister-president hier bovenop het aantal groeiende deelnemende bibliotheken een verklaring voor?
 - b) Als er sprake is van een negatieve of stagnerende trend, heeft de minister-president een visie over hoe dit kan worden aangepakt, al dan niet door Cultuurconnect zelf?
4. Kan de minister-president voor het afgelopen jaar een overzicht geven in welke leeftijdscategorie ontleners zich bevinden?
 - a) Ziet hij een ondervertegenwoordigde leeftijdscategorie?
 - b) Zo ja, heeft hij er weet van of Cultuurconnect van plan is dit aan te pakken? Zo ja, graag het plan van aanpak.
5. Kan de minister-president een overzicht geven van het aantal aangekochte licenties het afgelopen jaar?

Graag onderverdeling per genre en in verhouding t.o.v. het totale aantal in dit genre.
6. Is er verder onderzoek gebeurd rond de leeservaring bij gebruikers en afhakende gebruikers rond de toepassing CloudLibrary?
7. Hoe werd via het actieplan Leesoffensief ingezet op het lezen van e-boeken?

- a) Welke initiatieven lopen hiervoor?
 - b) Wat is het budget?
 - c) Worden nog nieuwe initiatieven gepland of uitgerold? Zo ja, welke en wat is de timing en het budget?
8. Welke uitdaging ziet de minister-president voor het e-boekenproject voor de komende periode? Hoe wenst de hij ze aan te gaan? Graag een plan van aanpak, met timing en budget.

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 325 van 13 juni 2023

van **BRECHT WARNEZ**

1. a) Het e-boekenplatform wordt budgettair gezien beschouwd als een gesloten begroting die loopt over de volledige looptijd van het project, zijnde van september 2020 tot september 2026.

Gedurende deze looptijd zal Cultuurconnect zoals op dit moment voorzien €302.653,39 investeren in het e-boekenplatform cloudLibrary:

- € 230.000 op het vlak van IT-investeringen (koppelingen, licenties cloudLibrary,...)
- € 30.000 (uitvoering) + €19.150 (personeel): praktijkontwikkeling van de E-boekendienst, geënt op het gebruik door de Leesjury en het project rond de omkadering van senioren (zie vraag 9)
- € 23.503,39 op het vlak van algemene ondersteuning (organisatie coöperatief beslissingsmodel, marketing, evolutief onderhoud op vlak van IT,...)
Specifiek voor 2022 werd er € 41.206,20 geïnvesteerd vanuit Cultuurconnect vzw in het e-boekenplatform.

Het merendeel van de recurrente kosten (in hoofdzaak: collectiekosten, zie bij b. Kostenposten 2022: Collectie) worden gedragen door de deelnemende bibliotheken. Bovenstaande bedragen staan los van de kosten die in het verleden gemaakt zijn om dit project mogelijk te maken:

- pilootprojecten: Engelstalige e-boeken (€16.700), Nederlandstalige e-boeken (€15.600) en leesapp met kortverhalen (€10.150)
- projectmedewerker gedurende de aanbesteding: 0,5 VTE (€49.500)

- b) Kostenposten 2022:

- IT-voorzieningen: € 36.880,00
- Collectie: € 660.595,60
- Communicatie en Marketing: € 38.653,62
- Kostenvergoeding collectievormers e-boekencollectie bibliotheken: € 12.451,20
- Personeel Cultuurconnect: € 71.484,96

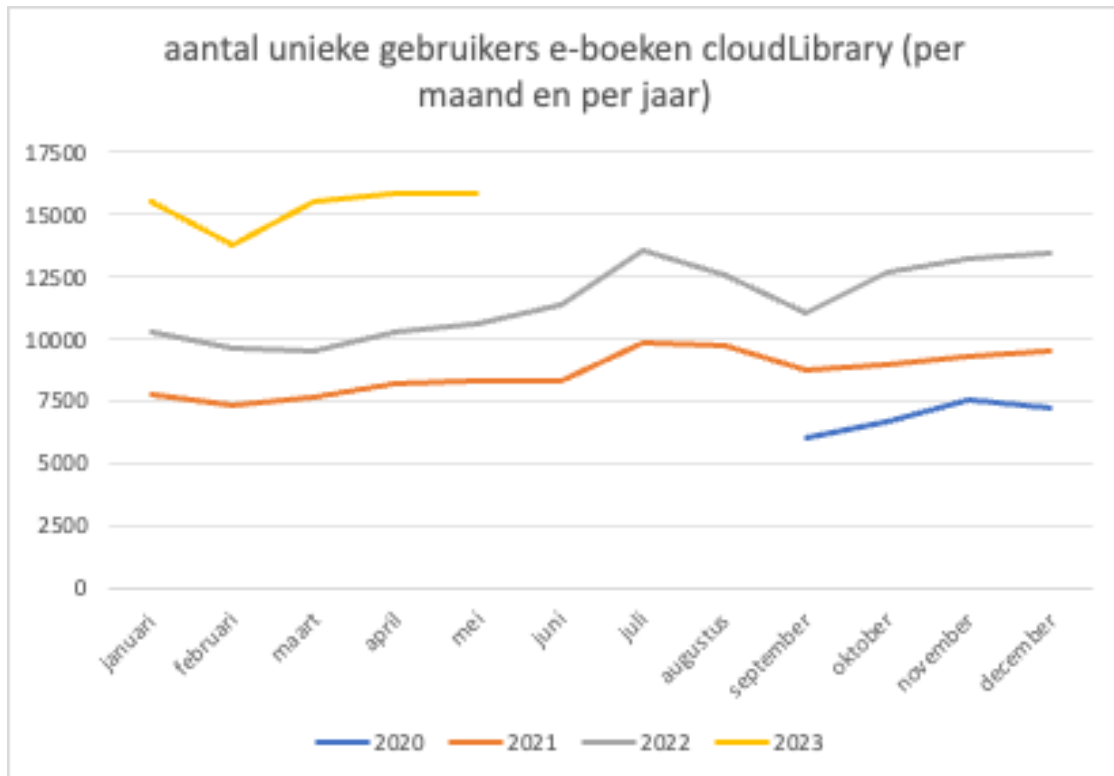
- c) Cultuurconnect drukt de kosten van het e-boekenproject door de openbare bibliotheken via een coöperatieve structuur te laten deelnemen aan het e-boekenplatform. Op die manier worden de kosten voor de IT-infrastructuur gedrukt en kunnen de aangekochte licenties ook beter renderen. Daarnaast staan we ook in voor centrale marketingondersteuning, GDPR-regelingen, servicedesk en een leerplatform voor de bibliotheekmedewerkers.

Een deel van de gemeenschappelijke kosten wordt centraal opgenomen (zie ons antwoord op vraag 1), maar die centrale investeringen zijn niet toe te wijzen aan individuele steden of gemeenten.

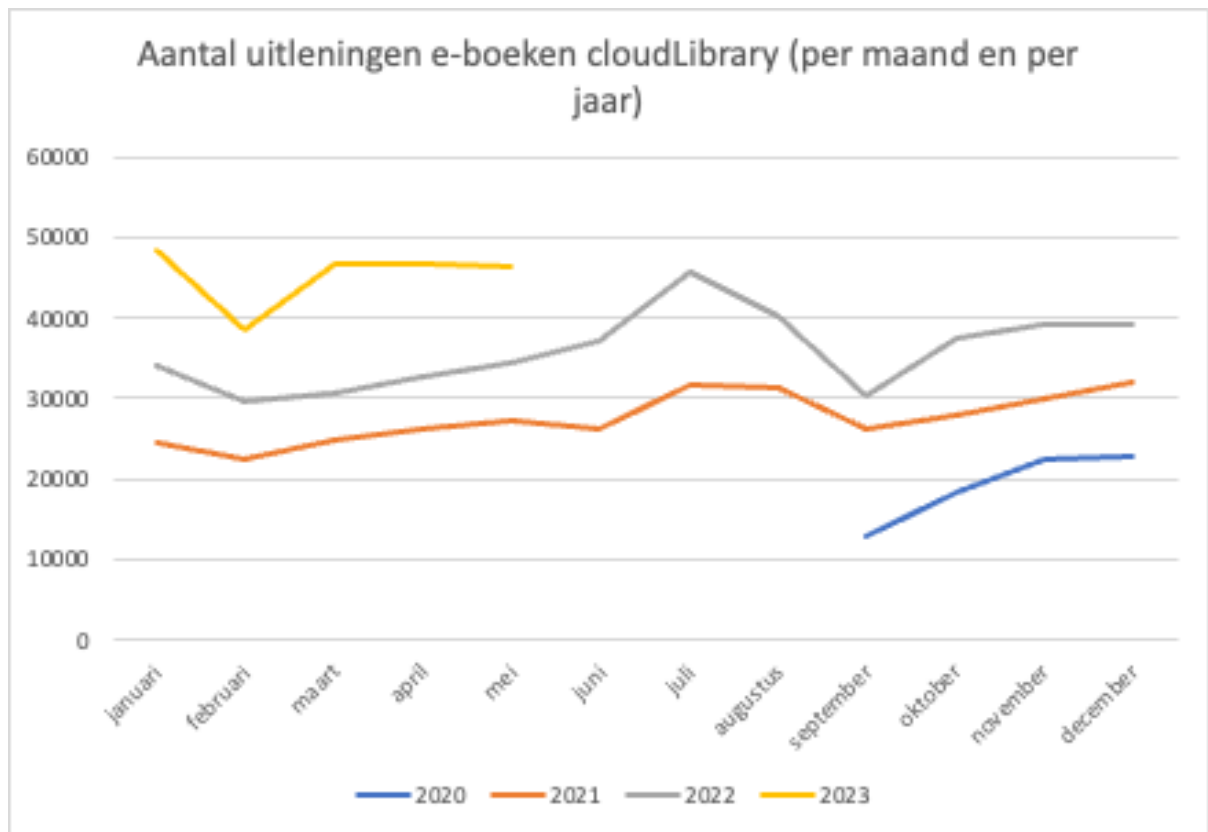
2. Het e-boekenplatform cloudLibrary wordt momenteel door 228 bibliotheken aangeboden. Dit komt overeen met 74% van de openbare bibliotheken. In de bijlage kan u een overzicht terugvinden van de deelnemende bibliotheken per provincie en hun moment van instap.

3. In 2022 werden 430.638 e-boeken uitgeleend door 41.934 unieke gebruikers. We hebben geen zicht op het aantal unieke gebruikers dat inlogde op het platform, enkel op het aantal unieke gebruikers dat een e-boek uitleende of reserveerde.

Zowel voor het aantal unieke gebruikers als het aantal uitleningen zien we een positieve tendens. In onderstaande grafieken tonen we 1) het aantal unieke gebruikers per maand (per jaar). Daar zien we een groeiend gebruik.

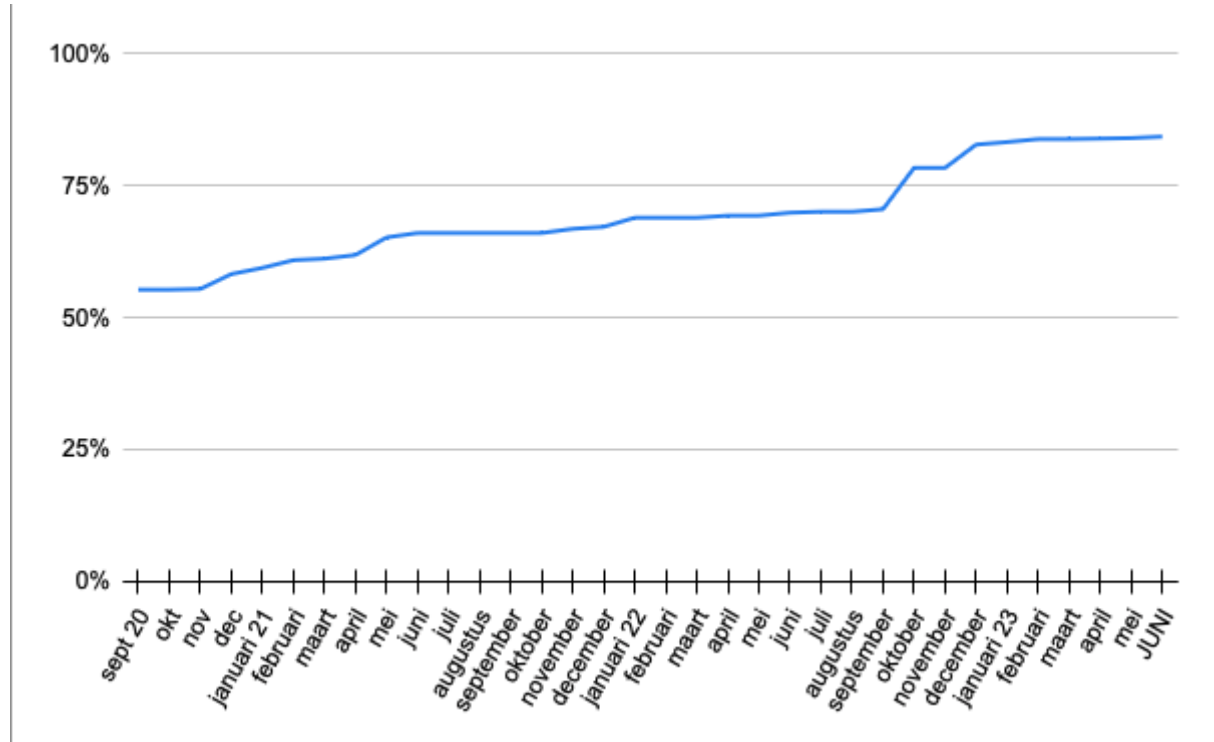

Het aantal uitleningen per maand (per jaar): Deze data volgen een logisch patroon waarbij we een piek in gebruik zien in de zomermaanden. Maar opnieuw zien we jaar na jaar een stijgend gebruik.

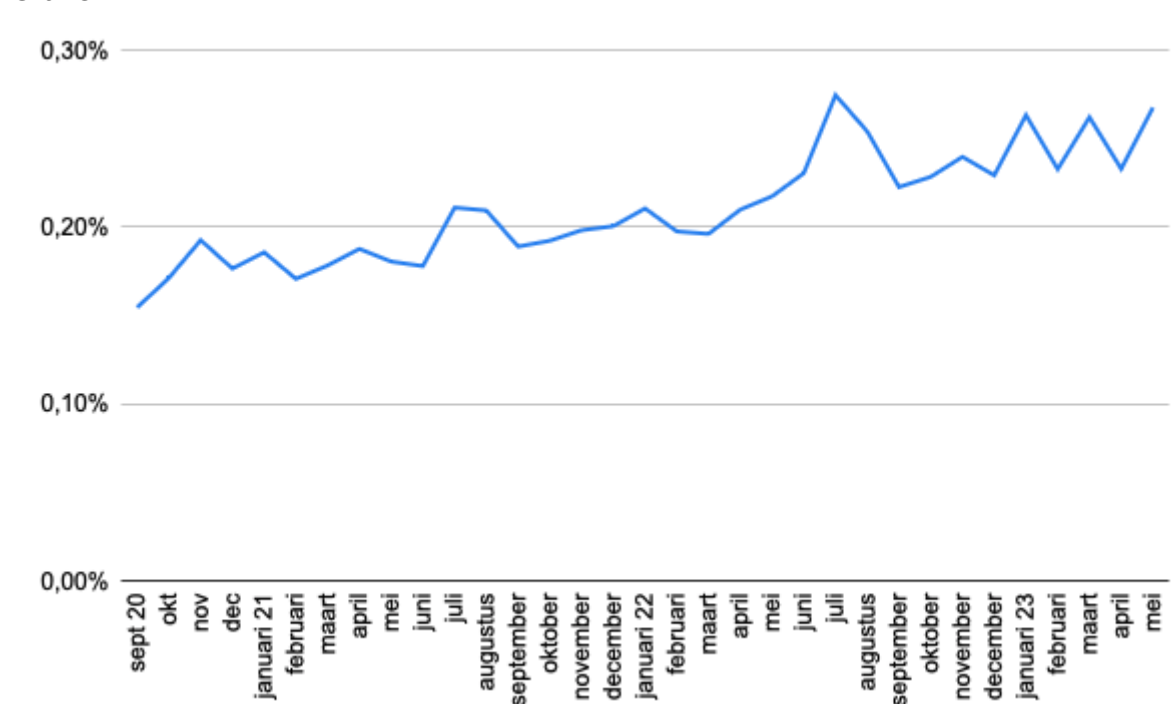

De stijging heeft verschillende oorzaken 1) Er wordt actief promotie gevoerd door de openbare bibliotheken en door Cultuurconnect (bijvoorbeeld a.d.h.v. een landelijke campagne in de treinstations van deelnemende openbare bibliotheken). 2) de dienstverlening wordt geapprecieerd door de bibliotheekleden. Het aantal unieke gebruikers groeit en de gebruikers blijven de dienst ook actief gebruiken. Uit de gebruikersbevraging die gehouden werd in september 2021 blijkt ook dat gebruikers de dienst actief aanraden aan vrienden en familieleden. 3) eind 2022 sloten Gent en Antwerpen aan op het e-boekenplatform. Dit zijn twee bibliotheken met een groot ledenaantal. Dit betekent een acceleratie binnen het groeimodel. De onderstaande grafiek 1 toont het aantal bereikte inwoners afgezet tegenover de totale bevolking. In juni 2023 woont 84% van de bevolking in een stad of gemeente die e-boeken aanbiedt (tov 55% bij opstart in september '20). Grafiek 2 toont de verhouding van het totaal aantal unieke gebruikers tov het totaal aantal inwoners van de aangesloten steden en gemeenten. Ook daar zien we een stijging.

Grafiek 1

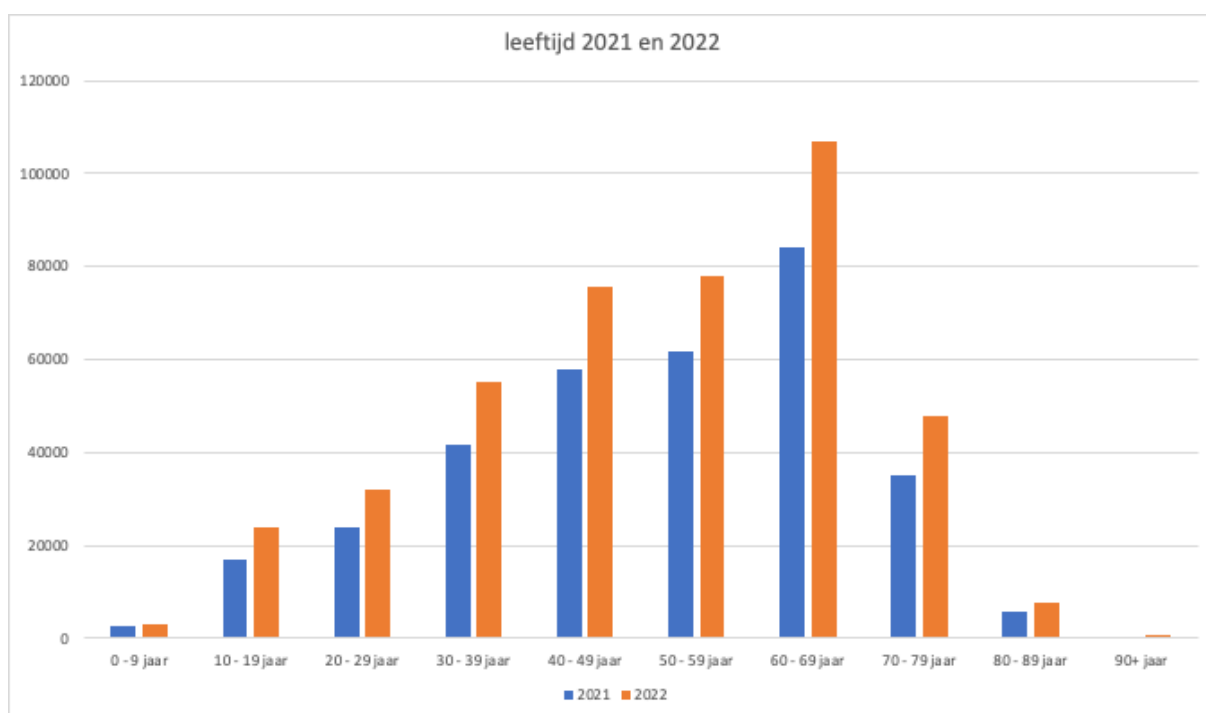

Grafiek 2

4. Het e-boekenplatform wordt voornamelijk gebruikt door 40-50-60-plussers. Er is een ondervertegenwoordiging bij 80- en 90-plussers, bij kinderen tot 10 jaar en bij jongeren tussen 20 en 29 jaar.

Zie onderstaande grafiek:

Cultuurconnect ontwikkelde in het voorjaar van 2023 promomateriaal gericht op actieve senioren (60+). Dit is onderdeel van een breder project waarbij bibliotheekmedewerkers getraind worden om zelf en in samenwerking met zorgpartners ouderen te introduceren tot digitaal lezen. We programmeren hiervoor vijf opleidingsmomenten en stellen permanent een online toolkit beschikbaar.

Dat het bereik van kinderen tot 9 jaar laag is, is logisch gezien voor deze doelgroep momenteel geen titels aangekocht worden (m.u.v. de piloot rond de Leesjury). Voor deze doelgroep bieden bibliotheken een andere dienstverlening aan, met name interactieve kinderboeken (Fundels).

Daarnaast worden ook al sinds 2021 inspanningen gedaan om het aantal Young Adult titels in de collectie te laten toenemen. Uit de gebruiksdata blijkt dat dit zeker een effect heeft bij de groep tussen 10 en 19 jaar, waarbij het gebruik evenredig steeg met de toename van het aantal Young Adult titels.

5. In 2023 werden in het eerste half jaar 12.640 licenties aangekocht. In 2022 werden er in totaal 28.230 licenties gekocht, een stijging van 62% t.o.v. 2021. Gezien de licenties verlopen van zodra alle uitleningen opgebruikt werden, is het vergelijken van de aangekochte licenties met het totale aantal beschikbare licenties per genre vandaag niet mogelijk. Een deel van de aangekochte licenties zijn namelijk al opgebruikt en andere licenties zijn ondertussen verlopen.

Een overzicht van de huidige collectiesamenstelling (juni 2023) per genre is terug te vinden in het document in bijlage.

6. Nee, er is een nieuw gebruikersonderzoek gepland voor de bibliotheken die in 2022 ingestapt zijn in het najaar van 2023.
7. In het actieplan Leesoffensief werd tot op heden nog niet echt ingezet op het lezen van e-boeken. Momenteel onderhandel ik met Cultuurconnect een nieuwe

beheersovereenkomst voor 2024-2025 en heeft Cultuurconnect in het kader van een bestedingsplan voor de afbouw van hun reserves een aantal acties voorgesteld:

- Het uitbreiden van het digitale boekenaanbod via cloudLibrary en Fundels voor iedereen die het moeilijk heeft met lezen (kinderen en jongeren, maar ook laaggeletterde volwassenen) en voor wie Nederlands leert (bv. OKAN-leerlingen).
- Het uitbreiden van de collectie op het e-boekenplatform cloudLibrary van Cultuurconnect met een onderwijscollectie en zorgen voor een geschikt juridisch kader, zodat scholen via de bibliotheek e-boeken kunnen ontfemen.

Ik neem deze actiepunten zeker ter harte, maar ik wil niet vooruitlopen op de lopende onderhandelingen rond een nieuwe beheersovereenkomst.

8. De primaire focus in 2023 is het creëren van een evenwichtig ecosysteem voor de uitleen van e-boeken via de openbare bibliotheken. In samenwerking met de Vlaamse auteursvereniging startte Cultuurconnect een traject dat begeleid wordt door een externe consultant, waarbij de organisatie stappen wil zetten om de punten die vatbaar zijn voor verbetering binnen het huidige model op te lossen.

Concreet wil Cultuurconnect:

1. Via een convenant een evenwichtig Vlaams ecosysteem uitbouwen met betrekking tot het uitleen van e-boeken via de openbare bibliotheken.
2. Meer Vlaamse titels in ons aanbod opnemen, met specifieke aandacht voor de titels die gesubsidieerd werden door Literatuur Vlaanderen, de titels van de Leesjury en de Vlaamse Canon
3. Uitgevers stimuleren om oudere titels die nog niet als e-boek aangekocht kunnen worden, te digitaliseren met focus op de titels van de Leesjury en de Vlaamse Canon
4. Inzetten op leesbevordering door het aantal makkelijk lezen titels in het aanbod te vergroten en de mogelijkheden te bekijken om via de bib méér titels te kunnen aanbieden in een combinatie van e-boek/audioboek/leesondersteuning
5. De samenwerking met onderwijs eenvoudiger maken door een eenvoudigere toegang én meer content afgestemd op de noden van het onderwijs
6. Het e-boekenplatform gebruiksvriendelijker maken, met specifieke aandacht voor vindbaarheid van het aanbod en het lezen via een e-reader
7. Continueren van het traject om e-boeken te promoten bij 60-plussers

De gesprekken over de financiering van dit traject zijn nog lopende.

BIJLAGE

[Deelnemende bibliotheken](#)